

До спеціалізованої вченої ради Д
20.149.01

в Університеті Короля Данила
за адресою: 76018, м. Івано-Франківськ,
вул. Є. Коновальця, 35

ВІДГУК

**офіційного опонента Котухи Олександра Степановича
на дисертацію Полатайко І.В.**

**«Втілення правової ідеології у правових системах сучасності:
теоретико-правова характеристика» подану на здобуття наукового
ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та
історія держави і права; історія політичних і правових учень.**

Актуальність теми дослідження. В наш час суспільство не повинно і не може бути вільним від будь-якої ідеології. Відповідно роль ідеології в державі загалом, і правової ідеології зокрема, з часом повинна не применшуватися, а навпаки, зростати. Одним із чинників, що впливає на розвиток суспільства, безумовно, є ідеологічний, який дозволяє пояснити, чому за інших рівних умов окремі особи, соціальні групи та, навіть, держави, обирають раціонально не обумовлені моделі поведінки, що ніяк не наближають їх до задоволення власних потреб і досягнення бажаних цілей соціального добробуту. Відповідно, правова ідеологія має своєрідне відображення і вплив на правові системи сучасності.

Сучасні правові системи перестали бути статичними, вони розвиваються динамічно, а в умовах глобалізації та широкого застосування інформаційних технологій, вони набувають нових рис, взаємодіють між собою. Основою для зближення різних правових систем виступає саме правова ідеологія. Причин цього кілька. По-перше, основою правової ідеології є набір цінностей, що притаманні кожній правовій системі, але

мають спільні риси. По-друге, правова ідеологія виступає ефективним механізмом забезпечення міжнародних, міждержавних, міжнаціональних та інших аналогічних правовідносин. По-третє, правова ідеологія є засобом для співставлення характерних рис правової системи конкретної держави в межах існуючих правових систем, захищаючи її тим самим від втрати ідентичності.

Виходячи з вище наведеного, наукова і суспільна актуальність дисертаційного дослідження Полатайко І.В. не викликає сумнівів. Крім того, опонована праця має теоретичну і прикладну значущість та дозволить подолати цілий ряд прогалин в українській теоретико-правовій науці.

Дисертаційне дослідження Полатайко І.В. виконане відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри теорії та історії держави і права Приватного вищого навчального закладу Університету Короля Данила за напрямками «Трансформація правової системи України в умовах розвитку правових систем сучасності (теоретико-правовий та історико-правовий аспекти)» (державний реєстраційний номер 0116U002342) та «Закономірності розвитку і функціонування правової держави» (державний реєстраційний номер 0111U006673).

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Результати дисертаційного дослідження Полатайко Ірини Володимирівни, є науково обґрунтованими, оскільки в Розділі I здійснюється ґрунтовний аналіз основних напрямів наукових досліджень проблем правової ідеології та її втілення у правових системах сучасності, а також подається авторське бачення понять та ознак правової ідеології та правової системи.

Авторкою правильно та чітко визначено об'єкт, предмет, методи, мету і задачі дослідження. В роботі застосовано широку методологічну базу, а комплексне застосування теоретичних методів наукового пізнання дозволило дисертантці повністю розкрити предмет і об'єкт дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає, насамперед, у тому, що дисертація є першим в Україні комплексним дослідженням, яке присвячене вивченню особливостей втілення засад правової ідеології у правових системах та правових сім'ях сучасності. Авторкою обґрунтовано, що сучасна правова ідеологія на міжнародному та європейському рівнях регулювання суспільних відносин відзначається суперечливими тенденціями, а розвиток сучасної української правової ідеології відбувався у кілька етапів.

На підставі філософсько-світоглядних, загальнотеоретичних та спеціально-наукових методів та підходів до дослідження обраної проблематики вдалося дослідити сутнісні та функціональні особливості правової ідеології та правової системи, визначити форми втілення засад правової ідеології у правові системи та правові сім'ї сучасності.

В дисертації наводяться аргументи й на удосконалення положення про те, що проблеми втілення засад правової ідеології у правових системах сучасності здійснюється на філософсько-світоглядному, загально-правовому та спеціально-юридичному рівнях

Загалом у роботі зроблено низку висновків і пропозицій, викладених у новизні, висновках до розділів і загальних висновках до роботи, кожен з яких характеризується новизною.

Основні положення та зміст наукового дослідження. Слід відзначити, що авторкою обрано доволі ефективний методологічний підхід, на підставі якого здійснено ряд узагальнюючих положень.

Дисертантка аргументує висновок про те, що «ознаками правової ідеології виступають: а) обумовленість суспільною ідеологією (якщо ідеологія є загальним поняттям, суспільна ідеологія – родовим поняттям, то правова ідеологія – видовим поняттям); б) джерелом її формування є правова і соціальна (економічна, політична, релігійна та інша) дійсність та практична діяльність людей; в) обґрунтування засад правової ідеології здійснюється як на доктринальному (науковому) рівні, так і на професійному та непрофесійному (буденному) рівні; г) зміст і одночасно елементи правової

ідеології становлять правові ідеї, теорії, переконання, правові поняття, правові категорії, правові принципи, правові уявлення; г) правова ідеологія містить у собі як інтелектуальні, так і емоційні начала та елементи; д) правова ідеологія включає у себе ставлення як до дійсного, так і до бажаного права та правової системи; е) правова ідеологія та її елементи виникають, розвиваються та змінюються з розвитком правової системи; є) правова ідеологія впливає на регулювання суспільних відносин через суспільну свідомість та правосвідомість суб'єктів суспільних відносин» (С. 60).

Заслуговує на увагу положення авторки, що сучасна юридична наука у контексті дослідження проблем трансформації правової ідеології до потреб правової системи України, а також у ракурсі взаємозв'язку правової ідеології з практикою правового регулювання фактично має три основні рівні: 1) теоретичний рівень (обґрунтування теоретичних засад правової ідеології та її взаємозв'язку з правовою системою України; 2) практично-прикладний рівень (пошук та обґрунтування практичних аспектів удосконалення правової ідеології та правової системи України; 3) комбінований (теоретико-практичний) рівень (поєднання теоретичних та прикладних підходів щодо удосконалення правової ідеології як світоглядної основи сучасної правової системи України) (С. 171).

Вартим уваги є також положення про те, що з урахуванням особливостей правової ідеології та правової системи, між ними існує тісний взаємозв'язок. «З одного боку, правова ідеологія є складовим елементом правової системи чи правових сімей, входячи до їх структури як елемент ідеологічної сфери. З іншого боку, правова ідеологія часто у взаємодії з іншими видами ідеології визначає зміст та напрями правового регулювання» (С. 173-174).

Обґрунтованість і достовірність результатів дослідження підтверджується проведеною дисертанткою з використанням різних науково-пізнавальних методів науковою роботою з опрацювання фахової літератури з тематики дослідження. Дисертація виконана на основі критичного

опрацювання авторкою робіт вітчизняних і зарубіжних вчених (усього 207 найменувань). Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено у 12 друкованих працях, у тому числі у 6 наукових статтях, серед яких 5 статей опубліковано у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – у фаховому виданні іноземної держави, а також в тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Теоретичне і практичне значення результатів цього дисертаційного дослідження полягає у можливості їх використання в навчальному процесі Університету Короля Данила (акт про впровадження № 2070/1 від 12.01.2018 р.) при викладанні курсів «Теорія держави і права», «Історія держави і права України», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Правова ідеологія», «Правові системи сучасності», «Правова система України», а також у правозастосовчій, правоосвітній та правовиховній діяльності Головного територіального управління юстиції в Івано-Франківській області (акт про впровадження № 03-25/1226 від 14.05.2018 р.), а також при проведенні правової та адміністративної реформи в Україні.

Зауваження та пропозиції за змістом дисертації. Окремі аспекти та положення дослідження є дискусійними і потребують додаткової уваги авторки.

1. Аналізуючи відображення правової ідеології в основних правових сім'ях та типах права, немає авторського висновку про ефективність чи перевагу, якоїсь із них. Під час публічного захисту бажано обґрунтувати позицію дисертантки, щодо того, яка з виокремлених правових сімей найбільш ефективна в плані реалізації правової ідеології.

2. До підрозділів 2.1. і 2.2. в яких розкриваються особливості взаємодії правової ідеології в романо-германській і англо-саксонській правових сім'ях, дисертантка зробила ґрунтовні висновки, натомість висновки до параграфів де розкриті засади традиційного, соціалістичного та релігійного типу права невеликі. Такий підхід може свідчити про суб'єктивний і односторонній підхід дослідниці.

3. У підрозділі 3.2. «Сучасний стан та шляхи удосконалення основоположних засад правової ідеології в Україні» доцільно було б запропонувати правові засади до реформування правової ідеології та правової системи.

Загальний висновок по дисертації.

Дисертація Полатайко Ірини Володимирівни на тему «Втілення правової ідеології у правових системах сучасності: теоретико-правова характеристика» є самостійним завершеним науковим дослідженням, результати якого спрямовані на вирішення конкретної для теоретико-правової науки задачі, а саме визначенню та розкриттю особливостей втілення правової ідеології у правових системах сучасності. Окремо в роботі запропоновано основні етапи становлення правової ідеології в Україні.

Основні положення дисертації, що виносяться на захист, належним чином були відображені у наукових статтях, що були підготовлені та опубліковані авторкою дисертації, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікації основних положень дисертацій на здобуття наукових ступенів у фахових виданнях.

Зміст автореферату повною мірою відображає структуру, хід дослідження, основні положення і висновки підготовленої авторкою дисертації. Автореферат не містить положень, які не увійшли до основного змісту дисертації. Авторкою опрацьовано значну кількість вітчизняної та іноземної фахової літератури з теми дисертації.

Враховуючи наведене, можна стверджувати про достатній рівень науковості та обґрунтованості висловлених авторкою у дисертації наукових суджень, положень, висновків і рекомендацій. З огляду на викладене, дисертаційна робота Полатайко Ірини Володимирівни є завершальною науковою працею, а висновкам, зробленим у дисертації, властиві необхідні ознаки новизни.

Підсумовуючи вищезазначене, стверджуємо, що дисертація Полатайко Ірини Володимирівни на тему: «Втілення правової ідеології у правових

системах сучасності: теоретико-правова характеристика відповідає вимогам Порядку присвоєння наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а сама дисертантка – Полатайко Ірина Володимирівна, за результатами публічного захисту, заслуговує на присвоєння їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – «Теорія та історія держави і права, історія політичних і правових вчень».

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент,
декан юридичного факультету
Львівського торговельно-економічного
університету _____ **О.С. Котуха**

Підпис Котуха **ЗАВІРЯЮ**
НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ КАДРІВ
ІТЕУ _____
" ____ " _____ 20 ____ р.